

doi: 10.3935/rsp.v24i3.1490

THE USES OF SOCIAL INVESTMENT

Anton Hemerijck (ed.)

Oxford, UK: Oxford University Press, 2017., 475 str.

Knjiga *The Uses of Social Investment* predstavlja prvo istraživanje socijalne države u novom kontekstu post-krize i povezanih politika upravljanja krizom kako bi se razmotrile granice i potencijali socijalnih ulaganja. Urednik je Anton Hemerijck, profesor političkih znanosti s European University Institute, iz Firenze te Centennial profesor socijalne politike u London School of Economics and Political Science. Knjigu je izdao Oxford University Press. Ona kroz suvremeni interdisciplinarni pristup povezuje autore koji su ključni akteri rasprava o temi. Iako je prvenstveno upućena raspravama o socijalnoj politici, uključuje i principe i koncepte politologije i političke ekonomije te prava, sociologije i ekonomije. Nemoguće je prikazati svu raskoš argumenata i analiza iz 475 stranica ove knjige sastavljene od čak 35 poglavlja koja su podijeljena u sedam dijelova. Stoga ćemo naslove dijelova (no ne i svih poglavlja te njihovih autora) navesti te samo kratko provesti čitatelja kroz ono što može očekivati u svakom dijelu knjige.

Prvi dio knjige je Uvod i on ima samo jedno, ali najduže poglavlje knjige. Anton Hemerijck ga je nazvao *Social Investment and its Critics*. U njemu je ustanovio da postoji raširen zaokret prema socijalnim ulaganjima koji je potaknut promjenama u socijalnoj državi koja se tiču promjena u socijalnim rizicima, kapacitetima socijalne države za skrb, perspektivi životnog ciklusa, promjeni rodni uloga i obiteljske demografije, kao i raspravama oko pitanja

kapacitirajuće socijalne pravde. Nadalje se kratko osvrće na kritike perspektive koje će biti elaborirane po poglavljima kako bi postavio teorijski okvir triju međusobno ovisnih i komplementarnih funkcije socijalnih ulaganja (1) ublažavanje »tijeka« životnog ciklusa na suvremenom tržištu rada uzimajući u obzir rodnu perspektivu, (2) podizanje kvalitete »zaliha« ljudskog kapitala i sposobnosti i (3) održavanje čvrstih sigurnosnih mreža s minimalnim prihodima kao što su socijalna zaštita i ublaživača ekonomske stabilizacije u društvima koja sve više stare. Osim toga, naglašava metodološki izazov identificiranja međusobno povezanih politika socijalnog ulaganja, empirijsko praćenje reformi socijalnih ulaganja i povezivanje takvih reforma s obećanjima pravovremenih »povrata« socijalnih ulaganja.

Limiti socijalnim ulaganjima naziv je drugog dijela knjige. Sastoji se od pet poglavlja. Brian Nolan u svom poglavlju propituje tanku granicu između istraživanja temeljenih na dokazima i socijalnog ulaganja kao zagovaračke platforme. U daljnjim poglavljima tematiziraju se pitanja koja su dio kritika i rasprava o pristupu. Primjerice, sagedava se važno pitanje predstavljaju li prevladavajuće, prilično uske, ekonomske koncepcije socijalnog ulaganja prijetnju pružanju socijalne zaštite kao osnovi socijalnog građanstva. U nastavku se kritizira ono što bi bio redukcionistički pogled pristupa socijalnog ulaganja na obiteljske odnose i rodnu jednakost. Autori Giuliano Bonoli, Bea Cantillon i Wim van Lancker u svom poglavlju navode kako socijalna ulaganja mogu dovesti do poznatog efekta sv. Mateja u kojem će oni koji već imaju (u ovom slučaju srednje i više klase) dobiti još i više. U zadnjem dijelu ovog poglavlja autori raspravljaju o »novoj« socijalnoj državi i kolike su šanse uključive strategije socijalnog ulaganja da »preživi« u postkriznom razdoblju obilježenom fiskalnim ograničenjima.

Doprinosi i proširenja pristupa socijalnog ulaganja analiziraju se kroz šest poglavlja u trećem dijelu knjige. Ono donosi, primjerice, analizu putanje proaktivne reforme prema socijalnim ulaganjima s određenim dokazima o rastu zapošljavanja u sedmom poglavlju ili pak u osmom poglavlju naglašava važnost ulaganja u sveučilišta, škole i vrtiće za uključivu i održivu ekonomiju znanja. U daljnjim poglavljima raspravlja se kako perspektiva životnog ciklusa i tranzicije na tržištu rada zahtijeva promjenu od osiguranja nezaposlenosti prema sustavu socijalnog ulaganja te, primjerice, analiziraju vezu između politika socijalnih ulaganja i širenja politika za djecu, sagledavajući kompromise između obuhvata i kvalitete usluga. U daljnjim poglavljima analiziraju se i pitanja (cjeloživotnog) obrazovanja i stjecanja vještina kroz životni ciklus, ulogu kapacitirajućih socijalnih usluga usmjerenih k ranoj identifikaciji i izbjegavanju socijalnih rizika. Ovaj dio knjige zaključuju Nathalie Morel i Joakim Palme koji se bave relevantnošću pristupa kapaciteta za razvoj pokazatelja procjene socijalnih ishoda kojima bi se moglo sagledati kako različiti aranžmani socijalne države podržavaju ili otežavaju djelovanje i sposobnosti.

Četvrti dio knjige daje procjenu socijalnih ulaganja kroz različite konceptualizacije i metode koje ograničavaju empirijsku procjenu povrata socijalnog ulaganja. Bez ulaženja u detalje samo ćemo spomenuti da autori daju različite pokušaje mjerenja i empirijskih uvida koji se, primjerice, tiču aktivne nasuprot pasivnoj politici tržišta rada, procjenu socijalnih investicija s ekonomskog gledišta ili mjerenja učinaka javno pruženih usluga za djecu i obrazovanja na zaposlenost i nejednakosti kako bi se ukazalo na manjkavosti u procjeni takvih usluga u okviru strategija politika socijalnih ulaganja. Osim toga, šesnaesto poglav-

lje razvija tipologiju koja nadilazi konceptualizaciju socijalnog ulaganja prve generacije, utemeljenih na dihotomiji između naknada i ulaganja.

Komparativno iskustvo socijalnog ulaganja obrađuje se u petom, po poglavljima kojih ima čak osam, najdužem dijelu knjige. U fokusu su brojne socijalne politike u evoluciji različitih socijalnih država. Jane Jenson u početnom poglavlju ovog dijela analizira razvoj i širenje perspektive socijalnog ulaganja uspoređujući Svjetsku banku i OECD. Obje institucije prihvatile su nova shvaćanja uključivog rasta i ključnu ulogu ulaganja u ljudski kapital i uvjetovanih novčanih transfera u borbi protiv siromaštva i nejednakosti. Naredna poglavlja raspravljaju u različitom opsegu iskustva dosadašnjih razvoja socijalnog ulaganja u različitim regijama i zemljama. Tako se analiziraju Skandinavija, Njemačka, Nizozemska, Irska, iskustvo pokrajine Quebec, istočna Azija, Latinska Amerika te naposljetku Italija.

Šesti dio nosi naslov Zagovaranje socijalnog ulaganja u EU-u. Raspravljaju se glavne dimenzije pristupa socijalnog ulaganja koje je Europska komisija nastojala provesti. Diskutira se i kako Europski semestar, kroz nacionalno specifične preporuke, progresivno promiče reforme socijalnih ulaganja u skladu s načelima iz Lisabonskog ugovora. U poglavlju koje se nastavlja analizira se koliko je europska socio-ekonomska vladavina prikladna perspektivi socijalnog ulaganja. Frank Vandembroucke u trećem poglavlju ovog dijela, dvadeset devetom ukupno, je nešto kritičniji i poziva na konsenzus za stvaranje stvarnog napretka temeljenog na prioritetima socijalnog ulaganja u kojima bi EU imala središnju ulogu. Završno poglavlje pokušava uvidjeti koliko su dosadašnja iskustva socijalnog ulaganja naišla na plodno tlo na EU razini pri čemu vidi određenu ambivalenciju EU-a koji je zadnjih godina prioritzirao fiskalnu

štednju, a prema autoru je trebao biti više zaokupljen »kapacitiranjem«.

Politika socijalnih ulaganja je sedmi dio ove knjige. Silja Häusermann i Bruno Palier raspravljaju o nasljedstvu politika i klasnim koalicijama u politikama socijalnog ulaganja. Teza je da učinkovite koalicije za reforme socijalnih ulaganja dolaze u dvije varijante, između obrazovanih srednjih klasa i poslovnih ili radničkih interesa. Poglavlje koje se nastavlja analizira tri izazova strategijama socijalnih ulaganja, ulaganje u budućnost kroz javna dobra u obrazovanju i zdravlju, potpomognuto drugim izazovom »tolerancije« na visoke poreze. Treće ograničenje vidi se i u generaciji »milenijalaca« kojoj se dodatno sužava prostor za socijalna ulaganja uslijed naraslih obaveza skrbi za stariju populaciju. Dalje se daje pogled na to kako javno mnijenje ocjenjuje politike socijalnog ulaganja. Nalaze se dokazi o spremnosti građana da putem viših poreza plate ulaganja u obrazovanje. No, ta podrška pada kada se građani suoče s rezovima u tradicionalnim instrumentima socijalne sigurnosti. Ovaj dio završava s poglavljem Colina Cruchaa koji socijalno ulaganje stavlja u perspektivu socijalne demokracije, neoliberalizma i ksenofobije. Uočava da rast ksenofobičnog populizama i socijalnog šovinizma pridonosi očuvanju socijalne zaštite za domicilnu populaciju, uz isključivanje migranata i »drugih« te prijeti slobodnom tržištu. No, tvrdi da bi ekonomske elite desnice možda mogle biti zagovornici socijalnih ulaganja kako bi obuzdali globalnu trgovinu i omogućili nastavak »europskog projekta«.

Osmi dio, naziva zaključak, se kao i prvi sastoji samo od jednog poglavlja. Urednik knjige ga je nazvao *The Uses of Affordable Social Investment* te se usredotočuje se na ono što je sam naučio tijekom knjige o promjeni od *ex-post* osiguranja od socijalnih rizika prema *ex-ante* prevenciji rizika,

poticanju ekonomske sigurnosti i socijalnog uključivanja u doba brzog socio-ekonomskog restrukturiranja. Socijalna ulaganja sagledava kroz tri perspektive. Koliko su novi konceptualni uvidi nadahnuli nove metodologije u istraživanju socijalne politike, koliko su metodološki pristupi sposobni (dinaamički) procijeniti kvantitativne doprinose socio-ekonomskom blagostanju te s obzirom na neujednačeno širenje prioriteta politika socijalnog ulaganja širom svijeta kakve su praktične, namjeravane i nenamjeravane, posljedice reformi socijalnog ulaganja. Pri tome ocjenjuje koliko je socijalno ulaganje prošlo put od aspiracijske metafore do koherentne paradigme politika.

Knjiga kroz obim svojih poglavlja sagledava intelektualne korijene i normativne temelje socijalnog ulaganja, istražuje kritike pristupa koje se pojavljuju u teoriji i praksi te prezentira empirijske dokaze o napretku i dosezima socijalnog ulaganja. Pojavu, širenje, granice, zasluge i politiku socijalnog ulaganja gleda kroz paradigmu socijalne politike za dvadeset i prvo stoljeće, koje se vidi kroz leće kontingencija životnog ciklusa u kontekstu konkurentne ekonomije znanja i modernih obitelji. Brojnost i kvaliteta doprinosa autora poglavlja od velikog je značaja za trenutnu procjenu stanja, ali i budući razvoj perspektive socijalnog ulaganja. Ova knjiga bi stoga trebala predstavljati polazišnu točku za svakoga tko je zainteresiran za temu budućnosti socijalne države, bilo (poslijediplomski) student ili istraživač. Posebno bi kao takva mogla biti inspirativna u donošenju i implementaciji socijalnih i povezanih politika, stoga bi i ministarstvima koja su ključna za vladavinu u ovim područjima bila preporučeno štivo. Ovaj kraći prikaz u tom pogledu uistinu se može shvatiti kao poziv na čitanje.

Danijel Baturina
 Studijski centar socijalnog rada
 Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu